

СЭКП-нің аграр политиказы — боттанышышкында

ПАРТИЯНЫҢ АЙЫТКАН УГЛАНЫШКЫНЫ-БИЛЕ

«РСФСР-нің кара эвес хөрзүнүг зонамын көздө ажыл-агыйы улам ыңай хөгжүдүрү талашы-биле хемчеглер дугайында» СЭКП ТК-ның болгаш ССРС-нің Министрлер Чөвүлелини доктаалында айтылган сорулгалары шийтирилээр оруктарына дугайына СЭТА-ның корреспондентинин дилээни бузуура Россия Федерацияны Министрлер Чөвүлелини Даргазыны бири оралакчызы Н. Ф. Васильев чугаалаан.

— Николай Федорович, кара эвес хөрзүнүг зонамын көздө ажыл-агыйы хөгжүдүрүниң айтырылганын күрүнө кездээле бодунуң кошкыш дивес контролонга тургузуп келген болгай. Келир онту беш чылда болгаш ыраккы кездешине боттандырып деп айтылган хемчеглерин үндешин ылагал чүдө иртуу?

— Россияны төп ортузу бооп турар областтарын болгаш автономнуг республикаларын экономикамын көдүрүнө кездээле-ле партиянык болгаш чызыктык саксаал чокка саргыш салып келген чүзүл болгай. Ынчанымже анги-ангы айтырылгала (химиянык деген мелиорация-даа дээни дийик) хемчеглер турган мурунку шийтирилген малагыш чак доктаал бүтү чүшүн мөөнү-биле хаара тузуп турар комплексти шийтирил бооп турар.

Чер ажылын, мал ажылын көдүрүнө, чурттага болгаш култура-амыдырал тудушкунуң калбартырыче угланган хей-хей айтырылганын чүмү-биле кичээлге апар турар. Кола-суурларны чурттарыны социал-экономикалык калбак программамын ук доктаал көрүп турар. Бо дээр-ге, чымкыч чугааламчы турары ишкени, чеже-лаа күрүнө оран-чүрү-биле, сыңары кире берип болур кайгамчык дегем деисээр-ге хемчег-жир доктаал ышкымак.

Ол доктаалдын онза чугула учур-дузанын дугайың туурага талашкан, кул чегин шийтээди алганын 20 чылдан-га колбаштыр чугуламына СЭКП ТК-ның Чыгыне секретари эш Л. И. Брежнев мынчар оонапал демдегезин: «Херек кырында чугаа болза бистиң чуртувунуң кайгамчык дегем районун 1990 чылга чедир бүтү тала-биле хөгжүдүрүнө программамын дугайында чуруп турар-дыр. Хей-хей миллион гектар черлерин экинжер талашы-биле яны-бүрү ажылдарын комплекси оң көрүп турар. Келир беш чылда бешин 35 миллиард рубльды тускылап килерин айтканын турар программамын боттандырып чорук бистиң чуртувунуң төп ортузунда дегем крайын чурттыр, бүтү экономикамын улам ыңай көдүрүнө дөгүм болур».

Ол крайын хемчеглерин тодарайлап турар чымкыч чургайларын көргүзүп турар мен. Кара эвес хөрзүнүг зонада Россия Федерациянын чонунуң барык деп кезин—58 миллион кижи чурттай турар. Чурттын эң улуг индустриалдык өңпери мында турар. Колхозтар болгаш совхозтар көздө ажыл-агыйга ажыраалар 52 миллион гектар черлик. РСФСР-де бүтү-ле өстүрүп үндүрүп турар тарашын бештин бир кезин хирезин, картофельдин—50 хуузуң, ногааларын—43 хуузуң, лен-хендерин барык шүптүзүн ол зонада буадуруп турар. Ында мал ажылы ылангыч сүтүт мал ажылы хөгжөн.

Ол районга хандашкын барык-ла болбай турар, чысык хемчеглер айлар айы-биле дүжүк таарымчалык кылдыр чаап турар. Ында эрттир шыкталган тулаалык чөпчөк чөпчөк хей, оң унуш-дүжүдүн мелиорацияны ажылдарын дузала-биле дыка беделли болур. Ол черлер чөмичилдиге кончуг тааржыр, аңаа үндүрген күш-ажыл элек чагай үрүтүшкелди берип шыдаар. Шынын сөзгөргө, ам дээринде долу хемчегли-биле ажыл-агыйынын турар кайгамчык улуг бодунар аргалары районунуң дугайында чугаа чоруп турар-дыр. Аңаа ашкы-хөгжүдүрүнө үндүрер черле хей барбас, чүдө дээрге көздө ажыл-агыйынын интенсификацияны хөгжүдүрүнө бүтү-ле бодунар аргалар мында бар. Ол зонамын чымкы колхозтары болгаш совхозтары ам бешин гектар санында 30—40 центнер болгаш оон-лаа хей тарашын, 250—300 центнер картофельди өстүрүп апар турар бодур ийни.

Ындыг боттозолок ортумак дүжүт ам-лаа бедел эвес, ыңчанган ону көдүрүнө дыка улуг күженишкенин негеттирер. Чайгар унр си-ген-ширбиштин хей миллион гектар черлерин экинжер талашы-биле улуг ажыла чорудар апар. Ол чорук мал черлерин бугу-биле көздүдүрүнө болгаш мал ажылын дүргөн көдүрүнө боттут үндешин сууну тургузур.

Ында кулварлар хей, олардык бодунар-ла ажыкты-биле ажылаар херек. 1990 чылда зонага көздө ажыл-агыйынын, кол-кол продуктуларын бугу-биле дүргөн көдүрүнө боттут үндешин сууну тургузур. Кара эвес хөрзүнүг зонамын кайгамчык дегем черлерин бир эвес база катан эртий бодоп көөр болза, ону дүргөн темпильди хөгжүдүрү аажок улуг, күрүнө учур-дузаны сорулга кылдыр туруп келир дээр тодаргай апар. Ону чедикшиңири шийтирилээр чурттуң чүгө ол районун чурттары артың бээр эвес, харын база бистиң бүтү көздө ажыл-агыйымызды көдүрүнө боттут чугула салдарын чедир.

Ур үнүң программамын чорутуу бола мелиорация болур. Кылдыр ажылдарын хемчеглери кончуг улуг. 1975—1990 чылдарын дүргү-дүндө эрттир шыкталып тулаалык чөпчөк—10 миллион гектар черин кургадыр, оң иштинде хаалгыл дренаж-биле—7,8 миллион гектарын кургадыр. 2—2,5 миллион гектар черин суггары, 8—10 миллион гектар черлерге култура-техникалык ажылдарын чорудары ай-штынын турар.

Мелиорация калбак дегем черлерин үнүш-дүжүк чөпчөк күштү-биле беделер, тарва, картофель, лен-хендер, мал чермери бугу-биле өстүрүрүнө, бедел продуктулу мал ажылын хөгжүдүрүнө таарымчалык байдаларын тургузур арганы бээр. Айтканын программамын чедикшиңиң күсөөлөргө тиктер дугайында айттырмг ам тургустуну турар.

Колхозтарын болгаш совхозтарын материал-техникалык баазанын бичиге талашы-биле хемчеглер доктаалда айтканын. Чер ажылдакчылары 380 муң тракторларын, 94 муң тараа ажаар комбайнларын, 230 муң чүк автомобильдерин, хей-хей эске-лаа машиналарын алдылар. Эске хемчеглер-биле чөгөлештир ол техниканы бедел будурукчулук ажылаары көздө ажыл-агыйы бугу-биле интенсификацияны дегем күштүг беделер арганы бээр.

— Кара эвес хөрзүнүг зо-

«Ленин орденин «Кызыл тараачын» совхоз республикада база бир улуг ажыл-агыйларын бирээ. Совхоз тоску беш чылдык тодаракчы чыла 1974 чылдык социалистик хулаагынын негезинде 6570 га черин тараа културанын га буруулан 13 центнер дүжүтү ажаар өстүрүрүн, тараа буруулангынын нити чымлазын 86410 центнерге чедирген, күрүнө 27600 центнер тараа садарын хулаагынын. Оң иштинде тараалы айлаа, 220 га черге кукурузанын, 600 гага чыгыс чылдык үндүрүнүн болгаш ногаа култураларын бедел дүжүдүн өстүргөн, ажаар алдырын шийтирилээ.

Бо чылдык чакмы тарылганын белекелди ажыл-агый моон мурунда чылдар-биле деңгээлге черле күженишкенин чоруткан. Совхозтун дирекциясы, паркому болгаш профсоюзланын ажылын комитети тараалга муруну чарымын да бугу механизаторларын болгаш бо чугула ажылдарын яны-бүрү херегленин үзүктөл чокка хандырып бээр чакмы тарылгага киржир ажылдакчыларын хуралын эрттирген. Аңаа бугу бригадаларын ооналза-даалгалары база катан тодаратканын, ажылдын графитин бадылаан болгаш ха-

НИИТИ КҮШ-БИЛЕ

рынасалгалыг уастан бурзуңе коммунистерин, комсомолчуларын болгаш эске-лаа идеялык хей-ниитин, дуржулгалыг эштерин бичиге талашы. Ол-ла хуралга тарылганы кыска хуусаа-да, эки шынарлыг, бедел агротехникалык дегем чорудар дээш, ажыл-агыйын чүтүлдүг күш-ажыла сорул кирер талашы-биле социалистик чараштың тускай негездерин ба-за хулаагы апар.

Апрель 29-та совхозтун тараажыларын чаксы тарылганын эгезинин дугайында митингын эрттирген, урер хөгжүмүнүң үндешин дүргөн чаштырып эгезин. Бригадалар, эвенорлар, трактористтер, чаштырыкчылар аразында калбарган социалистик чараштың түшөлү беш хонуктан үндүрүп, тилекчилерге байырлаг байдалга ымырларын талып, ортектик белектер-биле шаңгалар.

Чаксы хову ажылында совхозтун 4 хову бригадалык бедел дүжүт дегем дегемде боттарынын күжүн харам чокка берип турар. Тарылганың баштайгы хунунде эгезел коммунист С. Ф. Чекулаевке баштап № 2 бригаданын механизаторлары, чаштырыкчылары э-не бугу-дүжүдүнүң ажылдап, оң шынарын база эки чорудун келген, бо хунге чедир чараштың тилекчилери болуп келген. Ында 20 тракторлук агрегаттар 40 ажыг кижин амыла турар. Олар апрельдин ортан үнүңе чедир 3599 га черин кызыл-тазын чаштыр-гаш, бригадалар аразында чарышка муракчы болганар. Бригадада Ленин орденин эдилекчини, хоочун механизатор, коммунист В. Г. Сиваев бедел бугу-дүжүдүнүң ажылдап, алыртээр, үндүрер болгаш чаксы тарылганын эске-лаа ажылдарын доктаамал 160—170 хуу күсөөдүн келген.

Чүтүлдүг механизаторунуң тараа чаштырар эвенору база тергенин ажалдыктарын бирээш апарган. Ол ишкени 156—166 хуу күсөөдүн чаксы хову ажылын бедел темпийн чорудуп турар. Чаксы тукутун иштин чарыктын ийги олурунда чоруп турар П. Шибинге баштапкан № 1 бригаданын тараажылары база-ла шүдүгү ажылдап турар. Ук бригада 2560 гектар черин тараа културанын чаштыр-ган. 236 гектарга мал чөмү култураларын, 60 га сүттаттыр черин ам дозуп турарлар.

Тарылганы эки шынарлыг, кыска хуусаада чорудар дээш совхозтун специалистерин бар аргалары билдирип ажылап турар. Моон мурунда хову ажыларын агрегаттар чыгыс-чыгыс бооп алгаш ажылдап турган болза, ам бодук-тен, азы бригада хары урга чыгыс өлөгө ажылаары чедип алдынган. Күштү бидаратайы, оларын чыгыс черге бөлүктөл ажылдаар арга күш-ажылың бугу-дүжүдүнүң бе-дидеринге, ажылдын шынарын экинжеринге, материал-тех-никалык болгаш эске-лаа хандырылган чорударына өптөг чоруду чугаамак.

Хову ажылы эң чугула кампания. Ону организастык бедел дегемде чорутканын—дүжүтүң салым-чоду шийтирил-детиңер. Ынчанган совхозтун партия организастияны, ажылын комитети политмассалык болгаш организастык хемчеглерин бир демин чорудуп, тараажыларын, ногаа-жыларын чаа чедикшиңири чедип алдырыне организаст-тап турар. Хову тураларына култура-массалык ажылы, лекция, беселелерин, политинформаторлар сөлдүг медалдерин үзүктөл чок чорудуп келген. Совхозтун клуб эргелекчиин Оң Мартай-оолга уадрткан агитбригада хову тураларына коңерттерин каш-лаа киргизген. Ол ишкени шүтү тураларына көсүк агитацияны чурттып, дерип кылган. Ортайыс-массалык ажыла бир кол чүзү — күш-ажылын салгыла-чуртуну бичиге талашы болур. Чаксы хову ажылынын үндешин бо талашы-биле хемчеглерин база чоруткан. Оң түшүнелде салгыла-чуртун үрээр, ажыл шагы эер чоруктар барык-ла чок болган.

Ажылды организастык бедел дегемде чорудары, ажыл-агыйында бугу талашы таарымчалык байдалды тургузары чугула болгай. Совхозтун бригада бугу-дүжүдүн сөлдө-техника хандырылганын, кылар-чар чүдү сөлдөтүшүнө бир-ка бир тускай автомашиналарын бичиге талашы. № 1-2 бригадаларда сүт сөлдөтү тускай автомашиналарын база бичиге талашы. Ховуда ажылдап тураларга азы-чөмүн, оларын ажылдап турар черлерин чедирин-биле олаа бригадаларга ийи автобусту тускайлаан. Оларын бирээш урел бээр, ону солдур дегемдин бир автобус база бар Чагай дүжүтүн үндешин салыр дээш ажылдап турар тараажыларын азы-чөмүн хандырылган, дуржулгалык понаары шынарым продуктулар-биле амыланын чермери белектер турарлар.

Ам бо хунерде совхозтун ажыл-агыйынын тараа култу-разын чаштырарын дооскан, мал черинин болгаш ногаа култураларын тарыл эгезин. Тоску беш чылдын тодаракчы чымында чагай дүжүтү өстүрер база Совет Тиманын 30 чыл бодур оңу төлөтүгүтүкү дээш совхозтун ажылы-иниңири аажык тарылганын нити күш-биле чорудуп турар. Бедел дүжүт дээш күженишкенин ажылдар моон сонгар-даа шүдүгү үргүчүлээр.

Ф. ЛЕБЕДЕВ,
«Кызыл тараачын» совхозтун парторганизация секретари.

Доржу Дунавич Ондар «Тинелге» совхозтун хоочун механизаторларынчын бирээш. Ол кур черин шийтээди алырынга эң идеялык киришкен. Хоочун механизатор, коммунист ам-даа эки ажылдап турар.

МУРУНГА: Д. Д. Ондар.

Бо, чурукта Валентин Прохорович Старостин Тураннын мын учурда 1968 чылдан бээр ажылдап, муракчыларын олурунда сандып келген. Ол машинанын Эзулуг-ла дээш, техниканы бичиге талашы. Ол, автомобильде 45.000 километрин капитал септеге чокка мангалган. Эрткен чылдын бугу-дүжүдүн доктаалы дуржулгалык чылаачын 127 хуу күсөөкчө, социалистик чараштың бири олурунга кирген.

В. П. Старостин — Күш-ажылын Кызыл Тук орденин эдилекчини, беш чылдык тодаракчы чымында база-ла мурунку олурунда чоруп турар.

С. ФЕОКТИСТОВТУҢ ФОТОЗУ.

ДООЗАР ЧОКШУЛААН

Бай-Тайга районунуң тараажылары тодаракчы дөрүк чылаа эки ажылдаан, чаксы хову ажылдарын доозарың кырында келген. Ында 4713 гектар таралып чашкан. Ол нити планын 93 хуузу бодур турар. Тараа чаштырмалык «Бай-Таз» совхоз 1250 гектар черде чурткан болгаш ам бүрү дооскан.

Районун тараажылары тараа чаштырмалык-биле чергелештир сулазы тарыл кирип-кен. Май 22-ге чедир ында 1921 гектарга сула тарытканын. Ону «Бай-Таз» совхоз 444, «Таз» совхоз 783 гектарга чыгарып алган.

Чаксы хову ажылынын шандыкчылары районда эвезин эвес. Ылангыч сүтүгчүлөр Херек Таак, Маңдай Шүрүндө («Бай-Таз» совхоз) 77 гектар шүдүгү ийилон эки шынарым суггарып, эске эштерин мурап турарлар.

Д. БАЛЧЫН.

РЕЙД

Хой ажылында база бир чугула болгаш харымсалгалыг үе — хой кыргыламын. Кыргылаа эгездер чеккен. Чугула бо кампания белекел кайы ажыл-агыйларда эки чорутканын бодур, дүк бугу-дүжүдүн болгаш ону күрүнө садар хулаагы-га алаа чедикшиңири күсөөтүнөр дээр чыныгы чок.

Чон-Хемчик районун хойдулары бугу-дүжүдүн социалистик чарыкыга киришкени, беш чылдын тодаракчы чымында дүк бугу-дүжүдүн көндүрүн, негезе ооналза-биле каттай. 401 тонна дүктү Төрзэн чуртка бээрин хуузын. Алган социалистик хулаагынын күсөөлөрү-биле районун ажыл-агыйларын кыргылаа белекел чорудуп турар.

«Шын» солунун болгаш Тыва районун каттышкан рейд бригадалык районун колхозтарын, совхозтарын хой кыргылаа белекелни турары-биле ташыкан.

БЕЛЕН ПУНКТУЛАР

Хойнун дүктү чорутуу үнүңе, чидир чокка кыргы алыр дээш чымкы ажыл-агыйлар аңаа белекелди багай эвес чорудуп турар. Ылангыч «Октябрь» 30 чылдык Ленин атыг колхозтарын, СЭКП-нин XXII съездин атыг, «Тыва» совхозтарын ууртукчуларын кыргылаа шору белекелни турар. Кыргылаа чорударын ажылын планы-лаа тургустунган. Мал ажылында чугула кампанияга белекел ажылаары өңдө черлерде калбарган. Зоотехниктер, инженер-тех-никтер ажылдакчылар кыргылаа пунктунуң чымын, оң септегенге — кылыртыга толарга узаны чедирин, хереглештирер бугу-ле чүдүлдерин белекел тургузаар дээш боттун хемчеглерин апар турар. Ол ажыл-агыйларда кыргылаа пунктунуң чымын белекел турар. Кыргылаа агрегаттары септеп белекелни, пунктунуң да тургусулаан, кыргыкчылар четчелетинген, дүк ылгал-сорттар, прескээр кижилерин тургускан. Кыргыкчыларын ажылаарына таарымчалык чүдүлө кылдынган.

— Бистиң совхозтун кол угландышымын эгз бугу-дүжүдүн болур. Илгыл турбузе зук бу-

Төрзэн чуртка—3000 тонна дүктү берээлиңер!

ШЫНЗЫТТЫНМААН ООЖУМНААШКЫН

дүрүнө чаа кичээлге салып турар бис. Сөмүрүн олар-лазып турар шээр мал колдан-нары бичеге азыш эвес. Ону кыргыч пунктуну белекел алымыс — дээш, «Тыва» совхозтун директору П. Балчын-оол бугу-дүжүдүн белекел кылган пунктуну көргүстү. Ында таарымчалык бугу бай-ла тургустунган. 24 хачымлы агрегат бар. Дуржулгалык кыргыкчылар Ондар Лемчик, Лоржу Хулар-оол, Монгуш Шома болгаш эске-лаа кижилер кыргылаага айткылар.

Районун колхозтарынчын болгаш совхозтарынчын 15 кыргылаа пунктунуң чымын 9-ла белекел. Чымкы ажыл-агыйларын ууртукчуларын кыргыкчыларын ажалта сөптүл-галып белекел тээш электир-диги хачы-биле хой кыргы-ларын төлөвирин угатты-ларын көрүп турар.

ЭРГИ АРГАДАН САЛДЫНМААН

Чымкы ажыл-агыйында белекел ам-лаа кошкан. Ол ажылы ала-чабартаашкын-че шийтиңген деп болур. «Алдан-Маалык», «Сут-Хөл», «Чыра-Бажы», «Большевик» совхозтарга кыргылаа белекелде чегестер хой-биле ийрилген.

«Чыра-Бажы» совхоз 24 муң баш хойну, 6000 хире хурагын кыргыч. Ажыл-агыйын социалистик хулаагынын хой бурзуңе оонаш-тыр 2,2 кг дүктү кыргыш алдырын, күрүнө 57 тонна дүктү сазарып айтканы. Ону чедикшиңири боттандыра-рында чүдүлө негезинде бил-дирээ — кыргылаага бугу талашы-биле хымачылык белекел-ниң. Совхоз бо чугула кам-панияга белекелди оожум чо-рулуп турарын айттыр чөпчөк. Лоржу-Шеми асылга кыргыла-а пунктуну белекелдир мун-не дооскан. А веке пункта-ларда байла дүрүнөңиң. Чижээ, Чыргакы, Хонум-Лар сальбырларын пунктуну белекелдирткен. Ында кылаа чоруп ажыл ам-лаа хой. Хой чурт чыла вапанын Чыргакы сальбырлар 10. Шагжыга уурткан 8 кижин тузуп турар.

Хорум-Лар сальбырына пунктунда септеп чоруп турар шийтиң. Пунктуну мун-не чугулаан. Мычалаа-лаа кыргыш бузук, пунктунуң да кадалаалар скелатны ишти бок-кузурмуну хөөвөр. Кыргыч болган кыргыч хой тургузар калжаалар бузук. Агрегаттар стот турелин. Бистер чидир станок эртер чылын

ажылаан кезинде хайдырмалык албаннарын бугу-дүжүдүн чорукчуларга эргежок чугула. Чер-чер Советтериниң күсөөлөрү мелиорация болгаш туурга организацыйа бедел негезел-дин болуп, ажылдарын шынары дээш контролду ханды-рыр херек. Мелиорацияны объектилерин ту-душкунуң чоруп турарын дугайында ай-тырылганын хуралдага бол-гаш сессияларга доктаамал дынган чугааламчы турза чо-гуур. Бо херекке улуг роль де-путаттар комиссияларыга ба-за оонажыр турар.

Чартыганын черлерин күр-гээди алыр узамагыт, шир-гашык каналдар ажылда-тырмай үрелткен кылар бол-гаш күженишкенин түн-дөлдөр курут хоочун артар таварылгалар амылаа чедир-де болулап турар болгай. Ын-дыг практиканы шийтирил-биле чок кылдыр херек.

Адыр бурзуңе, район, ажыл-агый бурзуңе мелиорацияны ажылдарын келир пер-спективте үге таарыштыр са-наан кол планирания амылаа кылар апар. Ынчанымже ол дээрге күрүнөңиң ашкы-хөг-жүдүрүн колхозтарын болгаш совхозтарын аразында ала-ла үнөт бээр учурлук дээш черде эвес-тир. Айтырылганын комплексти бугу-биле ший-тирилээр, черин дегем шыде-рин хаара тузуп турар улуг-улуг системаларын тургузар херек. Мелиорация ашкы-хөг-жүдүрүн килер, бугу-дүжүдүн дээр боттары чүткүп турар ажыл-агыйларын ол иштин-тир бугу хемчег-биле дег-кино апар.

Мелиорация каан черлерге көздө ажыл-агый култураларын өстүрүрүн ажык кон-чугу бедел деп чүвени мурак-чы ажыл-агыйларын дуржул-галы көрүлүп турар. Чижээ, Калинин областын Калинин районун Киров атыг кол-хозу кургаткан черлерин гек-тарын тараа култураларын дүжүдүн 30 центнер, си-генин болгаш тарымал сиег-нөрин — 50 центнер чедир-ген. А кожалында чымкы ажыл-агыйлар база-ла ындыг шедерин гектарында 9-12 центнери апар турар.

Чартыкчыларын дуржул-галы бугу хемчег-биле про-паладалаа чоруп. Ам бугу ажал-агыйларын муракчылар-нын дегемде чедир дүргөн өрү тыртарга таарымчалык байдалар тургустунуп турар. Кара эвес хөрзүнүг зонамын колхозтарын болгаш совхоз-тарына 1975—1980 чылдарда 120 миллион тонна минералдык чөмичилдигелерин бээр көр-дүрүп турар. Ол кайгамчык улуг байлакты билдирип бугу-биле ээлеп ажылаар херек. Ынчанган ажыл-агыйлар-биле керээр бузуура хөрзүнөри химиялыг, үндүрүн камга-лап талашы-биле улуг хем-чеглиңиң ажылынын күсөөдөр агрохимиктерин тургузар дугайында айттырмг ам тургустуну турар.

Колхозтарын болгаш сов-хозтарын материал-техникалык баазанын бичиге талашы-биле хемчеглер доктаалда айтканын. Чер ажылдакчылары 380 муң тракторларын, 94 муң тараа ажаар комбайнларын, 230 муң чүк автомобильдерин, хей-хей эске-лаа машиналарын алдылар. Эске хемчеглер-биле чөгөлештир ол техниканы бедел будурукчулук ажылаары көздө ажыл-агыйы бугу-биле интенсификацияны дегем күштүг беделер арганы бээр.

— Кара эвес хөрзүнүг зо-

намын көздө ажыл-агыйын көдүрүнө улуг роолду мал ажылына оонаштырып турар болгай. Мал ажылы төлөтүгү эргезин бузуура мында кол черин ээлеп турар-дыр. Бо адырын улам ыңай көдүрүн-иң айтырылганы канчаар шийтирилгестер ирги капитал — Мал ажылында капитал салымшыкынары ажалдык беделер, материалдык болгаш сөң-хөө кулварларын таарымчалык ажылаар төлөдө, ол салымшыкынын чаргыл-даттыгын рубль бурзуңе оонаштыр продукцинын э-не хей дээш негезе өздүлгенин ам бодур черлерге кылар эрге-жок чугула.

Мал ажылынын комплекстерин ажылаарың дуржулгалары бо талашы-биле онза кичээлге салдырын негеп турар. Ындыг комплекстерде сүт, эрт бугу-дүжүдүн күш-ажылынын чарыкчалары дыка эвезин, мында продукцияны бот-уезин база дыка чик. Бедел-биле механизастаттыган бугу-дүжүдүн черлерин тургузары технология чорудуларын үндешин-биле экинжер, күш-ажылың бугу-дүжүдүнү күштү-биле беделерин чедип алыр арганы бээр. Ынчанымже чымкы ала-ластарда бо айттырмге ам-лаа болур-чогур кичээлге салдырмай, оларын тудушкуну четпес боттанып турар болур ийни. Күрүнөңиң үндүрүп берген кайгамчык хой ашкы-хөгжүдүрүнөңиң ажылдары ол бугу-дүжүдүн өөрөшлөп көргөн болгаш шийтирил-биле чайлапкан турар учурлук.

Мал ажылын көдүрүр талашы-биле хемчеглерин системазына зонамын колхозтарында болгаш совхозтарында малдын чөмү баазанын дүргөн хөгжү-дүрүн баш улуг көөрү, ол со-рулга-биле көздө ажыл-агыйын фермалар чогулдаа ажыл-агый черлерин интенсификациялаар хандырып дыка чугула.

Көздө ажыл-агыйларын аммыралык бугу талашы экинжеринче угланган бугу-дүжүдүн комплекс хемчег-лер доктаала көрдүрүп турар. Чурттага-бажын болгаш култура-амыдыралдык оран-саваларын калбак тудушкуну боттандып турар. Аңаа холбаштыр райондарын пла-нировка тургустунган совхоз-тарынын болгаш колхозтарын, ажыл-агыйлар аразында бугу-дүжүдүн черлерин кол-сур-ларын кол планирания ханды-ры болон көөр херек. Бугу-ле районнар, оң иштинде ырак-узак черлерде-ла районнар, а ол ишкени колхозтарын болгаш совхозтарын хей кезин ынанштыг транспорт хара-заа залыг болур. Калдык шыгы-лыг автомобиль оруктарынын четкиң келир беш чылда 25 муң километр калбарар.

Кола-суурларын чагай-жы-дамын көздө ажыл-агыйларын салды болгаш амы-дырал хандырылганын ай-тырылганы совет органдарын, чер-чер Советтериниң депутат-тарынын кичээлгенин төвүңе турар учурлук.

Россиянын төп ортузунда чорутканын ажылдарын кай-гамчык улуг программамын баазанын бичиге талашы-биле ораны шүүт-ла чурттырар. Бо болза совет улустун чагай байдалы улам ыңай экин-жер талашы-биле СЭКП-нің XXIV съездинин салган со-рулгаларын боттандырынып чаа, чугула базым болур. Ам чуртун индустриалдык күчү-зү кара эвес хөрзүнүг бугу-дүжүдүн экономикамын көдүр-үнө үлгүлөң. Бо сорулга бодунуң хемчеглериң талашы-биле төгүлдүг сорулга кыл-дыр адаттыр бугу эргезин.

ЧАА ТУДУП ЭГЕЛЭН

«Алдан-Маалык» совхозта байлаа бааза дүрүнөңиң 35.800 баш хойну дөрт пунктунга кыргыч. Кыргылаан 20—25 ажыл күнүлө чорударын планнаан. Чүгө Манчуренте электир-диге 24 хачымлы чыгыс пункт белекел. Оң иштинде Алдан-Маалык, Ак-Дам суурларда пунктунуң чымын тузушкуну чаа эгезел.

— Бистиң салбырга пункт чок турган. Төп салбырга эрги пунктуну бусак, аккел тулар деп турар. Хой кыргыч үе келген, а белекелдир чөк — деп, Ак-Дам салбырынын эргелекчи Х. Бобай-оол чугулаан. Совхозтун кыргылаа пунктунуң электирлиг 126 хачым тур-

боттудуа чедирбейн турар. Ажыл-агыйларын кыргылаа пунктунуң агрегаттары артык кезектер-биле Ча-данын «Сельхозтехника» салбыры (агрелекчи Н. Иван-ов) четпес хандырып турар.

Кыргылаа эгезер чокшун-лаан. Ынчанган дүктү чидир чөккө алыр дээш районун ажыл-агыйларын ууртукчуларын, мал ажылынын специалистерин, рай-күсөөкчүн көздө ажыл-агый эргезин шийтирилг хемчег-лерин алыр негеттиңип турар.

«Шын» солунун болгаш Тыва районун каттышкан рейд бригадалык:

С. ОНДАР — Чадаана уна-сажылыдагы наттынышкы-нын начальниги.

С. ИРИТ — районун ради-ола даччылыгынын ре-дактору.

С. КУУЛАР — «Чыра-Ба-жы» совхозта улусун кон-тролдуң кол бөлүкчүн неми-гүнү.

С. ДАНЗЫН-ОЛ — Тыва районун корреспонденти.

М. СЕВЕН — «Шынның» мөрр.

Эвеледешкен Республикаларда

ГРУЗИЯ: океанда агитпунктулар

Грузиянын пароходствонун дыка кой далайжылары СССР-нин Дээди Соединге сонгуланы төрөөн чериден дыка ырмака эрттирерлер. Пароходствонун дөртөн судноларында агитпунктулар ачылдылар. «Филипп Махарадзе» танкерде агитатор В. Чантурия, «Боржоми» суднонда — А. Сарджвеладзе олар сонгулда дугайында беседаларын кылтылаан.

СССР-нин Дээди Соединге сонгулда белеткек үезинде суднолар экипажтары эки аймак-керектер-биле сурагылып турар. 3. Нахарадзеин капитанына «Георгий Леонид» суднону ишчилери социалисттик чарыштын мурунку отурунда чоруп турар. Ол ышкан «Акташ», «Бузовин», «Миха Хикая» судноларын экипажтары база-ла эки көргүзүлгөндү.

Грузия пароходчулар дөрт айлар плавны хуусаадан эрте күүсөдүкөнөр.

БАТУМИ. (СЭТА-нын корр.)

РСФСР: домна-суугу улгадыр

Барыш-Сибиряин металлургия заводунун бирги домна-суугузу чыгарып эгелен. Оон иштини хемчээли ийи муң кубометр. Ол он чыл дургузунда ууук чок ачылды, 12 миллион тонна шойун эзилдирген. Ону чыгарып эгелей-да берген болсо, бу суугу демирин ама-да бир чыл иштине эзилдирер арталып. Ажыл соксазын дөш оң доктаалды ишкери эргинден бир муң кубометр ууук чаа домна агрегатын база кылды турар. Иччала-таа ону доктаамал турушта эвес, а кандан кылган тускай тавакта болгаш ишкен, кожер демир орукта кылган турар. Чүте дээр, ол он үш муң тонна демирди ууук суугу белек болура, эргизин бускаш, оон орнута ону эжек олуруттар деп турар.

* Барыш-Сибиряин металлургия заводунун бирги суугузу чыгарыпган соонда бодунун чылда бүтүрүлүшүн 700 муң тоннага улгайттыр болгаш чылдык-на 2 миллион 600 муң тонна шойун эзилдирер болур.

НОВОКУЗНЕЦ. (СЭТА-нын корр.)

УКРАИНА: индейка фабрикасы

Азов кавызынын ховулары шаг-шаандан тура-ла индейка куштары-биле алдаржып, сурагжаан. Кун ажынын олардын ичинде ама катип тургузуп эгелен. Ичтанган чылда-ла чээрби беш муң индейка азыраар Володарин куш фабрикасынын тузуу доозулган.

Ол «куштур хоорайнын» он тос бажынарында кылдынар-ла ажыдарын шүптүзүн механикадан. Индейка болдарын ында бир-ле дугайында чаа эзу-биле азырап эгелен. Оларнын чангыс кат калектарда автоматтарын дузасы-биле чемперип, сугартып турар. Оон ачызында чангыс-ла кижини он бир муң кушту азырап турар.

Бо чылды ол чаа бугуруде чери шахтерлар магазинерине он үш муң центнер ажык чагай амданын куш ээдин бээр. Чоокку уде фабриканын бугуручулар улгадыр болгаш чылда-ла чартык миллион кушту бээр алаар.

ДОНЕЦК. (СЭТА-нын корр.)

КАЗАХСТАН: беш чыл планы күсөттиген

Социалисттик Кун-ажылдын Маадыры Петр Лисовенконун ууртканы электрик монтажчылар бригадасы Казакстандын магнитказынын тузуунда ачылдылар тускай эргелер черлеринин иштине бир-ле дугайында электромонтаж ажылынын ишти хемчээлдин талазы-биле беш чыл плавны күсөдүкөнүн дугайын айттылаан.

* Ол коллектив — ажыл шагын камаарынын талазы-биле республикада иштерин чарыштып эгелекчиси болур. Ол бригада беш чылдын шалычы тузуунун эне-не харысгалгыт далаалган кылды, он күчүлүг конвертор комплекзинде, демир кылгыпайн талтаар «1700» станда электрик деяр-хемкерселерин эитен тургускаан. Ам ол коллектив ийги агломерация фабрикасынын улаштарында станциянын дерин-хемкерселерин эитип, кылды турар. Ол тодардычы беш чылда ажылдага киирер бир чугула тууду бооп турар. Электрик монтажчылар далаганы бугу-чартык-ийи катип ажып күсөдүкөнү турарлар.

ТЕМИРТАУ, Караганда область. (СЭТА-нын корр.)

БЕЛОРУССИЯ: кырлыг-кара шөлдөрүнде

Белоруссияда алды муң гектар черде кырыг-кара чаштырылганы кидин тууду. Ол куштарын аяк чөмөшчидип, болбааыраткан шөлдөре тарып турар. «Богатырь», «Юбилейный» дээр сорттар-биле кады «Тереховская» дээр сортту база чаштырып турар. Ол республикага дыка таарымчалыг болган. Инда ажа-агыйлар колдуунда-ла калбак олурутту чаштырылгала иштин турар. Ичыл арга-биле чакарга олуруш дыка чагай, сыйры увер. Ол ышкан олуруттар арасы болгаш үнүштүн немеле чөмөгүлгөт механикаастарына база таарымчалыг.

Эрткен чылдын чок гектарын бирээзинден-не 18,7 центнер кырыг-караны ажап алган Червен районун «Искра» колхозундан тараахыл ол артыган ажак-дурааны көрдү, бугузар. БССР-нин Көдө ажак-агый министрствосу ишкаржыларын мурунчы дуржулганы республикага калбаа-биле иштеринин сүмөтүп турар.

МИНСК. (СЭТА-нын корр.)

ЛИТВА: тураскаалдыг чер

Литванын муруну чүгүдө өзүп турар үлөштүр төвү — Алитус хоорайнын туудукулары бурталанын Шүтней дээр чаа районунда бодустун боду бүткен бугуручуларын ол-ла хөвөөр, дөбөин арттырып кааннар.

Ол хоорайнын чону сөөлү он чылда 2,5 катип өскөн болгаш 40 муң кижини четкен. Үлөштүр черлери-биле чергелештир ында чуртталга бажынаарынын тузуу база дыка калбарган. Бажаң туудулар аны-бүрү куштар турар суг хөвөбөнгө челе бөөргө, туудукулар ама чүте дөбөн эвес, харын-лаа хол-чүгөшти улам таарымчалыг кылдыр эде казып, малгап-балдыг эриктирип быжылдып кылдып кааннар.

Час дүжөргө-ле Шүтней районга хөд күсөдүкөнүн, аны-бүрү өдүрөктөр, эрик шүттары эмгөкөк чөдип кээрдер. Хоорайнын ол «тураскаалдыг» черинге кээр куштар хунуңине улам көмөштү турар.

АЛИТУС. (СЭТА-нын корр.)

ТАДЖИКИСТАН: найыралчы эзу-биле

Бабага сыннарын эдеттеринде от-сиген улуз ийиге табырылаш, өрттөнп калган. Чогу-на ышкан узбек малчынарга кожалары кээп дуза чөдиргенер. Талжик өнүктөр оларга Аноб даанын арт сыннарын болгаш Варонун калшал-дагыларынын девескээрин олар шөлдү кылдыр ачылганын сүмөткөнөр. Узбекистандын Сурхандария облазынын колхозтарынын болгаш совхозтарынын 50 муң Баракуль койлары ол черин да оларарыне кошкен.

Иччаага узбек хойжудар Таджикстандын Ленинбад облазынын ажа-агыйларынын хомо олардыр чок-кавы черлери база бергенер.

ДУШАНБЕ. (СЭТА-нын корр.)

Делегей во Хүннерде

СССР-нин Дээди Соединин төлээлери АКШ-та

ВАШИНГТОН (СЭТА). АКШ-тын оралакчы президентин, сенат даргазы Дж. Фред Конгресс бажынында май-21-де СЭКП ТК-нын Политбюро кежигүүнуге кандидат, СЭКП ТК-нын секретары Б. Н. Пономаревка уурткан СССР-нин Дээди Соединин төлээлери күзөп алган.

Найыралдыг беседа үезинде совет-америк харылааларын улам калбартырып болгаш бо талазы-биле СССР-нин Дээди Соединин база АКШ-тын Конгрессин ролунун дугайында айтырылган талазы-биле саясатона солтушкан.

Беседага СССР-нин АКШ-та элчиси А. Ф. Добрынин кииркен.

ВАШИНГТОН (СЭТА). СССР-нин Дээди Соединин төлээлери америк конгрессин кезигүүнери-биле уауражымшыктарын үргүлчүлөшкөн.

Май 21-де төлээлечилер палатазынын даштыкы керектер талазы-биле комиссиянын болгаш уауражымшыктына чүве чугаалаш, Б. Н. Пономарев СССР-нин болгаш АКШ-тын-даа хойжуудула органнары бугу таланын совет-америк харылааларын быжыг, үргүлчүлөшкөн байдалга хөжүдөргө боттуг салышкынын киирер ууртуур деп айткан.

Совет төлээлери баштык совет-америк харылаалары дүкүктүрү чорукту чавырлышкынын болгаш оон хөжүдүлгөсүн он чугула үнеилерини бирээни болса, СЭКП ТК-нын Чингине секретары Л. И. Брежнев биле президент Р. Никсонун ат салганы совет-америк дугуружуга болган деп демделген.

Сала-оонал берип, чүве чугаалаан конгрессменер америк улус дүкүктүрү чорукту чавырдыларынын политиказын деткип, ону чүгүлчүлөшүп турарын демделген. Ол бугулушкун-биле холбашкан дыка хой айтырылган талазы-биле конгрессе аны-бүрү үзөд-бодаларынын илереп турарын олар база айттынар.

Совет Эвиледи-биле харылааларын калбартырп Калыпкан Штаттарын даштыкы политиказын бирги чергелин чугула сорулгазы деп америк конгрессменерини көрүп турарын даштыкы керектер талазы-биле комиссиянын даргазынын хулаалгезин күүсөдүп турар К. Заблэун мөдөлгөн.

Конгрессин төлээлечилер палатазынын спикер-даргазы К. Альберт совет төлээлери алдары дээр эргетин шайлагга тургускан.

Б. Н. Пономарев биле К. Альберт ама чүве чугаалааннар.

Боттарынын эргелери дээш демисел

Капиталисттик чурттарын амылчы чоннарын боттарынын эрге-ажыктары дээш демисел улам күсөдүкөнү турар.

Италиянын хөдөкчилери болгаш көдө ажа-агый ажылынын бугу-иштине ажил соксадышынын эрттиргенер. Олар ажил төлөвирин «Латтарынын» болгаш ажилдарынын байланын экиндерин айткан чаа күш-ажылы керээлери чер эолери-биле чарары дээш демисел, ону чөдип аларын оралдыканыр. Ол ажил соксадышынын 1 миллион 700 муң кижини кииркен.

АКШ-та Кентуки штаттын шахтерлары боттарынын кызымаккай демисел он ай хире үз дургузунда үргүлчүлөшүп турар. Олар ажил төлөвирин улгайттырып болгаш аныма чок чорукту техникады экиндерин компартияларын сагырын негеп турарлар. Дрейтон орук тудуунун ажилдары база-ла ажил соксадышынын кылдып турарлар.

Даниянын ажилчы чоннарынын хөргөлд баранайларына өртек-үнеин улгайтканына уурамышкынын иреткен шимчээлини үргүлчүлөшкөн. Дыка хой бугуруде черлерин амылчыны ажил төлөвирин улгайттырып болгаш профиделери-биле бугуруде элдерини арасында күш-ажылы керээлери чарыштын шыгымын-биле негеп турарлар. Конференциянын 22 профиделери органдарынын оларын ийги иштерини чүгүлчүлөшкөн деп көргөш, деткээнин иреткен.

Сальвадорда массалыг чыскаалдарын кижикчилери ажилчы чоннарын экономикадык байдалынын дорайтааныча уурамышкынын иреткенер. Чыскаалдарын кижикчилери ажил төлөвирин улгайттырып, даштыкы сазымын күрүшүн болдулары аш-чөмө продуктуларына, кывар чүгүлө, транспортка күрүшө талазындан контролюду күчөткөдөрүн негеш.

Британиянын «Бритиш Энриджес» дээр уура чүтүл компаниянын үш муң стюардтарынын болгаш стюардессаларынын ажил соксадышынын тилделгени-биле доозулган. Оон түшкөндө ол уура чүтүл компаниянын чурттар арасында ужудушканына соксаан турган.

ЧУГУЛА АЯН ЧОРУК

ЛАГОС. СЭТА-нын корр. Н. Анастасев дамчыткан:

Нигерия Федеративтик Республиканын күрүшө болгаш шериг федералдыг чак баштыгы, чөпөкчиг күштеринин кол командалыкчы генерал Якубу Говонун Совет Эвиледи-биле келген дугайында дынадынын Нигериянын хой-иштине аажок сеткил ханымшыктын хулаалган.

«Уст Африкин пайлот», «Дейли экспресс» солунар уу аян-чорукту бугузууна Нигерия биле Совет Эвиледи арасында харылааларын калбарып, политика, экономика, саям, культура талазы-биле харылаалар туурамын бугуруду турарын, СССР-ге өртек-үнеин чөдип алган ыякыл, ама мыда өрөтүп турар аныма нигерияларын сагымы-болдын илергезээр тускай эгелерин бугуручуларын тургусканын айткан.

Ийн чурттуу арасында харылааларын найыралдык нигерия парламанын арыннарына хайгааракчылар демделген, нигерия күрүшө баштыгынын Совет Эвиледи-биле келгенин догунап турар харылааларын улам быжыктырып аныма уура-дузанын демделген турар.

Нигерия-совет экономика харылааларын хулаалгезинин принциптерине үзөд-көткөн деп демделген. «Наджириин гераль» солу он харылааларын ийн талага амыктын демделген.

Нигерия күрүшө баштыгынын СССР-де келгенин чурттуу ич уура профиделери катты-ажышкымын — Профиделер эки-биле чүгүлчүлөшкөн. Совет Эвиледи — эрге-чарыгыны дөдөгө эл баштай холга алган, күрүшө 57 муң дургузунда билдиги башкылар, социализмин иделери биле принциптерини — шыады-күштү бугу дөдөгө көргүзүп келген амылчы чоннарым, уура чурт» деп, ул федерациянын чингине секретары С. Басейин ат салган парламанды уурдуган тускай демделген.

ЧИЛИ ПАТРИОТТАРНЫ ХОСТААР!

● БЕРЛИН. Чили патриоттары шийлер деп турар кара сагыштыг судтанкынын соксадырын шийтирилген негеп, Луис Корваланы болгаш Чилинин политиктиг бугу хорурутканынын доп-доруан соксадырын негеп тур бис — деп, ГДР-нин юристери чили улусу-биле эл-сепкил каттыштырылганынын Берлинге болган митингине демделген. Эргезилгени болгаш хойлуларын кара-турамында үрөп турар фашисттик хунтага Улусу чаа-чөдө элтиг кежигүнерин, оон калдыкчыларын кырдырып кеп болбас деп, аны уура-геп резолюцияда чүгүлчүлөшкөн. Улустун чангыс эл чаазалыг Юстиция министр турган Исидоро Баррос ол митингине сөз алган, хунтанын калчаалыг үлгүлгөндөр кылды турарын Чилине хорурутканынын эрге-шөдө чөгүн чурталган.

Чилиде амыл шийлелде судтанкынырында, эрге талазы-биле калдыкчылар, элтиг чок деп, ГДР-нин юрист ассоциациянын чили хунтага чорутканын телеграммында айткан.

● ЖЕНЕВА. Калдык камгалаанын бугу-делегей Ассоциациянын 27 дугаар сессиясы Женевалда эртин турар. Оон делегаттарында чугаалаштырып Чилиде террорга килебиг уураалайшыктынар дымналган. Чилиде шериг хунтазынын өкөзүнүн үлгүлгөндөр колхозларынын, апартеиди болгаш чонун кырдыкчыларынын кемин үлгүлгөндөр-биле, база дөмөй бооп турар деп, ораторлар демделген. Чилиде реакциянын калчаалыг үлгүлгөндөр Калдык камгалаанын бугу-делегей ассоциациясына сагыштырып болгаш барып шыла-лас. Ук организация амылчы бугуручун принциптерин бугуручун ажа-агый-чорудалганын уурдуга болдуруп турар деп, аны-агы чурттарын төлө-лекчынери демделген.

Чилини демшилетиг эчилери шериг хунтазынын иштерин турарына уураан-гананын демделгени Швейцариянын бугу-делегей ассоциациянын бугу-делегей ассамблеясына хулаалган берген.

● ВЕНА. Чилиде фашисттик хунтанын үлгүлгөндөр кылды турарына уураанымшыкты илергезээрини хөй кижилдик чыскаалы Зальсбург болган. Чыскаалды «Чили-биле эл-сепкил каттыштырылганынын фронтун» организастан. Ама кииркенер «Чилиде террорун соксадыр», «Чилинин политиктиг хорурутканын хостаар» деп негелде-де билжэн плакаттарын чоруп турган. Чыскаал соонда митинг болган. Ама чүве чугаалаан ораторлар фашисттик хунтанын холундан Чилинин патриоттарын хоставазе, олар-биле эл-сепкил каттыштырылганынын шимчээлини уламчылаар шийтирилген демделген.

● УЛАН-ФАТОР. Латин Америка улаустарын демиселни деткиринин моод комитети болгаш моод юрист эвиледи Кижини эргезилгенин талазы-биле КНО комиссиянын чоругазына телеграммалар чоруткан, Луис Корваланын бугу чили патриоттарынын амы-тынын камгалаарына бодунун бедик аадары ажылдарыне, доп-доруан хөмөгөр аларыне ук комиссияны кыйгырган.

● ИСЛАМАБАД. Пакистанын Тайбөк чөвүлгенин национал комитети чили хунтага телеграмма чоруткан, патриоттары иштеринин соксадырын болгаш политиктиг бугу хорурутканынын хостаарын шийтирилген негеш. Хунтанын политиктиг уураалайшыкчыларын шийлер кара сагыштыг судтанкынын соксадырына болгаш патриоттары хостаарын чөдип аларына КНО-нун чингине секретарынын баштан турар делегей организациянын алдарын ажа-агыйларын Пакистанын Тайбөк Чөвүлгенин уурдуга чери Курт Вальхайдга чоруткан телеграммында ону кыйгырган.

● УЛАН-ФАТОР. Латин Америка улаустарын демиселни деткиринин моод комитети болгаш моод юрист эвиледи Кижини эргезилгенин талазы-биле КНО комиссиянын чоругазына телеграммалар чоруткан, Луис Корваланын бугу чили патриоттарынын амы-тынын камгалаарына бодунун бедик аадары ажылдарыне, доп-доруан хөмөгөр аларыне ук комиссияны кыйгырган.

● ИСЛАМАБАД. Пакистанын Тайбөк чөвүлгенин национал комитети чили хунтага телеграмма чоруткан, патриоттары иштеринин соксадырын болгаш политиктиг бугу хорурутканынын хостаарын шийтирилген негеш. Хунтанын политиктиг уураалайшыкчыларын шийлер кара сагыштыг судтанкынын соксадырына болгаш патриоттары хостаарын чөдип аларына КНО-нун чингине секретарынын баштан турар делегей организациянын алдарын ажа-агыйларын Пакистанын Тайбөк Чөвүлгенин уурдуга чери Курт Вальхайдга чоруткан телеграммында ону кыйгырган.

● УЛАН-ФАТОР. Латин Америка улаустарын демиселни деткиринин моод комитети болгаш моод юрист эвиледи Кижини эргезилгенин талазы-биле КНО комиссиянын чоругазына телеграммалар чоруткан, Луис Корваланын бугу чили патриоттарынын амы-тынын камгалаарына бодунун бедик аадары ажылдарыне, доп-доруан хөмөгөр аларыне ук комиссияны кыйгырган.

● ИСЛАМАБАД. Пакистанын Тайбөк чөвүлгенин национал комитети чили хунтага телеграмма чоруткан, патриоттары иштеринин соксадырын болгаш политиктиг бугу хорурутканынын хостаарын шийтирилген негеш. Хунтанын политиктиг уураалайшыкчыларын шийлер кара сагыштыг судтанкынын соксадырына болгаш патриоттары хостаарын чөдип аларына КНО-нун чингине секретарынын баштан турар делегей организациянын алдарын ажа-агыйларын Пакистанын Тайбөк Чөвүлгенин уурдуга чери Курт Вальхайдга чоруткан телеграммында ону кыйгырган.

● ИСЛАМАБАД. Пакистанын Тайбөк чөвүлгенин национал комитети чили хунтага телеграмма чоруткан, патриоттары иштеринин соксадырын болгаш политиктиг бугу хорурутканынын хостаарын шийтирилген негеш. Хунтанын политиктиг уураалайшыкчыларын шийлер кара сагыштыг судтанкынын соксадырына болгаш патриоттары хостаарын чөдип аларына КНО-нун чингине секретарынын баштан турар делегей организациянын алдарын ажа-агыйларын Пакистанын Тайбөк Чөвүлгенин уурдуга чери Курт Вальхайдга чоруткан телеграммында ону кыйгырган.

● ИСЛАМАБАД. Пакистанын Тайбөк чөвүлгенин национал комитети чили хунтага телеграмма чоруткан, патриоттары иштеринин соксадырын болгаш политиктиг бугу хорурутканынын хостаарын шийтирилген негеш. Хунтанын политиктиг уураалайшыкчыларын шийлер кара сагыштыг судтанкынын соксадырына болгаш патриоттары хостаарын чөдип аларына КНО-нун чингине секретарынын баштан турар делегей организациянын алдарын ажа-агыйларын Пакистанын Тайбөк Чөвүлгенин уурдуга чери Курт Вальхайдга чоруткан телеграммында ону кыйгырган.

● ИСЛАМАБАД. Пакистанын Тайбөк чөвүлгенин национал комитети чили хунтага телеграмма чоруткан, патриоттары иштеринин соксадырын болгаш политиктиг бугу хорурутканынын хостаарын шийтирилген негеш. Хунтанын политиктиг уураалайшыкчыларын шийлер кара сагыштыг судтанкынын соксадырына болгаш патриоттары хостаарын чөдип аларына КНО-нун чингине секретарынын баштан турар делегей организациянын алдарын ажа-агыйларын Пакистанын Тайбөк Чөвүлгенин уурдуга чери Курт Вальхайдга чоруткан телеграммында ону кыйгырган.

● ИСЛАМАБАД. Пакистанын Тайбөк чөвүлгенин национал комитети чили хунтага телеграмма чоруткан, патриоттары иштеринин соксадырын болгаш политиктиг бугу хорурутканынын хостаарын шийтирилген негеш. Хунтанын политиктиг уураалайшыкчыларын шийлер кара сагыштыг судтанкынын соксадырына болгаш патриоттары хостаарын чөдип аларына КНО-нун чингине секретарынын баштан турар делегей организациянын алдарын ажа-агыйларын Пакистанын Тайбөк Чөвүлгенин уурдуга чери Курт Вальхайдга чоруткан телеграммында ону кыйгырган.

● ИСЛАМАБАД. Пакистанын Тайбөк чөвүлгенин национал комитети чили хунтага телеграмма чоруткан, патриоттары иштеринин соксадырын болгаш политиктиг бугу хорурутканынын хостаарын шийтирилген негеш. Хунтанын политиктиг уураалайшыкчыларын шийлер кара сагыштыг судтанкынын соксадырына болгаш патриоттары хостаарын чөдип аларына КНО-нун чингине секретарынын баштан турар делегей организациянын алдарын ажа-агыйларын Пакистанын Тайбөк Чөвүлгенин уурдуга чери Курт Вальхайдга чоруткан телеграммында ону кыйгырган.

● ИСЛАМАБАД. Пакистанын Тайбөк чөвүлгенин национал комитети чили хунтага телеграмма чоруткан, патриоттары иштеринин соксадырын болгаш политиктиг бугу хорурутканынын хостаарын шийтирилген негеш. Хунтанын политиктиг уураалайшыкчыларын шийлер кара сагыштыг судтанкынын соксадырына болгаш патриоттары хостаарын чөдип аларына КНО-нун чингине секретарынын баштан турар делегей организациянын алдарын ажа-агыйларын Пакистанын Тайбөк Чөвүлгенин уурдуга чери Курт Вальхайдга чоруткан телеграммында ону кыйгырган.

● ИСЛАМАБАД. Пакистанын Тайбөк чөвүлгенин национал комитети чили хунтага телеграмма чоруткан, патриоттары иштеринин соксадырын болгаш политиктиг бугу хорурутканынын хостаарын шийтирилген негеш. Хунтанын политиктиг уураалайшыкчыларын шийлер кара сагыштыг судтанкынын соксадырына болгаш патриоттары хостаарын чөдип аларына КНО-нун чингине секретарынын баштан турар делегей организациянын алдарын ажа-агыйларын Пакистанын Тайбөк Чөвүлгенин уурдуга чери Курт Вальхайдга чоруткан телеграммында ону кыйгырган.

● ИСЛАМАБАД. Пакистанын Тайбөк чөвүлгенин национал комитети чили хунтага телеграмма чоруткан, патриоттары иштеринин соксадырын болгаш политиктиг бугу хорурутканынын хостаарын шийтирилген негеш. Хунтанын политиктиг уураалайшыкчыларын шийлер кара сагыштыг судтанкынын соксадырына болгаш патриоттары хостаарын чөдип аларына КНО-нун чингине секретарынын баштан турар делегей организациянын алдарын ажа-агыйларын Пакистанын Тайбөк Чөвүлгенин уурдуга чери Курт Вальхайдга чоруткан телеграммында ону кыйгырган.

● ИСЛАМАБАД. Пакистанын Тайбөк чөвүлгенин национал комитети чили хунтага телеграмма чоруткан, патриоттары иштеринин соксадырын болгаш политиктиг бугу хорурутканынын хостаарын шийтирилген негеш. Хунтанын политиктиг уураалайшыкчыларын шийлер кара сагыштыг судтанкынын соксадырына болгаш патриоттары хостаарын чөдип аларына КНО-нун чингине секретарынын баштан турар делегей организациянын алдарын ажа-агыйларын Пакистанын Тайбөк Чөвүлгенин уурдуга чери Курт Вальхайдга чоруткан телеграммында ону кыйгырган.

● ИСЛАМАБАД. Пакистанын Тайбөк чөвүлгенин национал комитети чили хунтага телеграмма чоруткан, патриоттары иштеринин соксадырын болгаш политиктиг бугу хорурутканынын хостаарын шийтирилген негеш. Хунтанын политиктиг уураалайшыкчыларын шийлер кара сагыштыг судтанкынын соксадырына болгаш патриоттары хостаарын чөдип аларына КНО-нун чингине секретарынын баштан турар делегей организациянын алдарын ажа-агыйларын Пакистанын Тайбөк Чөвүлгенин уурдуга чери Курт Вальхайдга чоруткан телеграммында ону кыйгырган.

● ИСЛАМАБАД. Пакистанын Тайбөк чөвүлгенин национал комитети чили хунтага телеграмма чоруткан, патриоттары иштеринин соксадырын болгаш политиктиг бугу хорурутканынын хостаарын шийтирилген негеш. Хунтанын политиктиг уураалайшыкчыларын шийлер кара сагыштыг судтанкынын соксадырына болгаш патриоттары хостаарын чөдип аларына КНО-нун чингине секретарынын баштан турар делегей организациянын алдарын ажа-агыйларын Пакистанын Тайбөк Чөвүлгенин уурдуга чери Курт Вальхайдга чоруткан телеграммында ону кыйгырган.

Сириянын найысгалынын өвүр-хөвиринде хамаарылаш чорутуу мөңгөйткен өндүр улуг тураскаал онзаланып турар. Сирия

БАШКЫНЫҢ БУЯННЫ Г И Ж И

Соңгучулар-биле ужура-жыла хуралы доостун турган. Саналдаан оюлту кыял депутаттын ай иштинде кыял чоруткан ажылы түзгөн араак мынчаар чугаалайды: «Бистик округуна депутат-дык соңгучулардын берген чагылы доуу күтүскен. Корум-чурум кыял актив кижилерин, шалымчаларын, мурнакчыларын сапы коюу-дун. Бо дээр бистин депутаттык үрө-түшүндөгү ажылы деп үстүндө санал берген аштер-биле бир дөмөй санал тур мен».

1973 чылдын июнь айда болуп эртин чер-чер Советтеринге сонгулдага башкы Любовь Толошова Дамба-Хууракты Эрин суурун № 18 сонгулда округунун мурнакчылар район Советинин депутатын сонган. Любовь Толошова Дамба-Хуурак соңгучулар-биле доктаамал ужуражып, оларга өтөчүлүк берип, чаа-чаа чагылыларын дүзүлөп, төлөк чок, корум-чурум үзүр, урут-дарын багыт өөрчүтүр кижилерин шыгымын негелден салып турар. Эге баштай ук окуткан арагалар, ажал кылбас ийн-чагыс кижилер бар депутат илере-

ди тыпкаш, оларым округ хурадынга тургузул, чагыс-та бөөдөлөмүз, ажалгалар берип, оң күөсөлдөзүн түнөп келгенденде дөмөй кижилер өтүлүп, илери-келер. Округта өөрчүлгөзү кошкак, багыт өөрчүлгөзү урууларын ала-илер-биле чугаалайды, кыял-биле сыйып харылдагы болдурууларын түнөндө баштай соң өөрчүлгө багытты тургузууларын ам чагыс чепи кызыртып, Ажуржыла хура-лында дөмөй эртин турар. Адаа чүтө депутат өтөчүлүк берип каар өзес, харын мурнакчы кижилерин арга-дуржулаган база таралды, негелден турар. Ол чорук кыял түнөлдү бооп турар. Л. Т. Дамба-Хуурак Эрин ортумак школанында илери-келер хай-нигичи башкыларын бир-бирин. Ол эге класстар башкыларын методикти каттыжылганын удуручузу, эге класстар талым-биле бүдүрүгө секторун харылдап турар. Эге класстар башкыларын методикти чаттыжылганын ажылы шко-лада эд дээр бооп турар. Тематикти ледномчулгалар, программада кол-кол чүдүлөрүн

айгарып, хыналда, бижмел ажылдар, ажык кичээлдер дээр өөрчүлгө-кижизиндеги-лиг ажылдык кол өзө болуп турар чугула айтырылганы чугаалаймы турар.

Любовь Толошова сөзүгү чүчүлүк бек кыргычтарын челип ал келген. Бо өөрчүлгө чынында 1-ги класс эге класстарда дээр кыргычтарын челип алган класс бооп турар. Бизда 26 өөрчүлгө бар. Башкы чыны каан турарлар-биле доктаамал ажыл-ла турар. Тос чыл башкылар турар болгон кошкак өөрчүлгө мурнакчы кижилерин арга-дуржулаган апарган. Класста кошкак өөрчүлгөчүлөр Олар чаа чүдүлү оожум шиг-гэдип алгыры-биле эге өөрчүлгө илери-келер турар. Бизди өөрчүлгөчүлөр-биле доктаамал ажылдаас, кичээлди салбас болза багыт өөрчүлгө, катан олурар фактылар үнүп кээр дээрин Любовь Толошова билир. Дөмөйгө дөмөй, негелде ажылдын планы дээр өске-даа чүдүлөр кошкак өөрчүлгөчүлөр өөрчүлгөчүлөр-биле ажылдын өңи тургустунга-

нымыд херектен. Ук докумен-тилер кайы өөрчүлгөчүлөр-биле катты өскөрдүшкү-күлөр бооп турарын тодар-гай-көргүзүп келер. Бирги классчы Володя өөрчүлгө чынында өзгөндө эртин чыны өөрчүлгө чамдык матери-алдарын шуут уккан болган. Башкы орус дылга база санга оң кол-кол билбес чүдүлү тодарташ, кичээл үзүлбөс чыгыстап база кичээлдер дашкар үсөрдө немелде ажылдарын эртерип турган. Володямы агы үдө эге өөрчүлгөчүлөр өөрчүлгөчүлөр са-нычы кирерин. Кошкак өөрчүлгөчүлөр чүдүлү чедир биле-бизин ала-негелде тайылбыр-лап, оларын дуаламчыныга дайыры башкынын ажыл-дын онзагай таласы. Ол чүдө кошкак өөрчүлгөчүлөрүн ала-негелде сыйып харылдаш-тырар. Ол өөрчүлгөчүлөр-биле ишти бижир харылдашты. Класстын ала-илеринин хөй кезини школага кезип кызыл-дыр-ге олуржур, шөгү дуаламчы-ны көргүзүп турар. Ада-негел-дер: И. Дадарктай, Ч. Ча-зырлар олар тергини илери-келер.

Башкы боду класста ада-

ры хомуданчыг. Чамдык аны-кы-өскөкөр бичин арага илери-кел, бешинде беп беп руу-ла, ужу эгээр, шиг-гэдип хөй, меле тараткан, кызыл-ла чараш чүдүлү шы-уелдеп билерлерге алаарга, «Аныржак чүдө болбашкы, кол даадым-ла билерлерге деп, доктарынын баш сөзү-төккө чорур боор-дур. Ол гөшкып, Ленинградта кайгам-чык чараш Исакий дуганын, Шолоховтун «Оожум Доуу», А. Чыргал-олдуун симфония пьесанын «Алла-Мааларык» кыял катан катан динил, кө-рүп, номчуп орган. Кичээл магаласаа боор! Бүгү-ле чүдө чараш-тыр деп үнөп бил-арде, бичин-ла болза амы-дыралчы практика херек.

Н. ДАКАА.

Б. КЕНЕШ.

Номчучуларнын

шүлүктери

КӨЖЭЭ

Хоргай өң шүтлөк кылган Хову черин таншылы деп, Даштан кылган эрги көжээ. Дазыр черде турар чүе. Чаммадан-на шак ол менээ Сагыжымга эжим ийиш, «Хүйл дика мраты» деп, Хоотку эр чатаан дег боор. Мун-мун чылда туруп келген, Бурун шактың «Кичиниңиз» Угун укпак, шинчелде Узуу төөгү дептери дег. Көжээ даштар, базмырлар— Хөйү сөгүлөр төөгү арм.

Николай КУЕЛАР.

АДЫШ ИШТИ

Хүннү бадир сумун касып, Хүтүк туруп ажалдадым. Адыштарым сулаалдым, Ажып-саргып холчок ийи. Авам холум чада туткаш, Арай кыргып чугаалайдыр— Ажыл-нык хандыктын чор.

К. ХЕЙМЕР-ООЛ.

Оран-чурттун онзагай чери

Күш-ажылды Кызыл Тук орденниң «Суг-Хал» совхозтун девискээри угул-да, оң салбырларынын малчыларынын чурттан барып черлери ыра-да: Барыман Саянда Хар-Тай-галып сынары, Шом-Шум, Алды, Устүтү Ишкиншер башта-ры дээр кайзын оң дээр. Бинар чедери-ла берге. Орук-тары онгул-чигил, агым те-рең сарыгларды, ужаларды чегерип ишти-биле эртин. Бизини Ишкин салбырлың малчылары шак илдиң чер-лерде чурттан, ажалдан чо-руурлар.

...Ол хуну сууруң чурттакчы-лары, көд»

РЕДАКЦИЯНЫҢ ДАДАРЫ

Тыва АССР-ин Министрлер Чөвүлөлийн Ном үндүр чер, полиграфия болгон ном садынына таалай-биле өргөлдөп типография, (Кызыл-Шетинки-Кравченко кудумчуу базма № 1).

Чараш чүүлге хандыкшыл

„КИЖИ БОЛУРУ ЧАЖЫНДАН“

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны конуп шим. Оң бичин ча-жындаан-на ар, берге, түрөңи чуртталганы чурттан эртин

Кир Маркстың «Бир өзес чараш чүүлүдү магалар дия-нызе, болуп уран чүүлге эртем-биллелг болуп ужу-р-дур» сөзү дээр кайтамчык.

Чамдык удузтар келер се-гил, бажыңдык ишти сеги-лер дээр, мога-шылга-дөмөй болбоостер. Ол эки А. Чаже-май-ниң-даа алдым-дос деп кы-лаңайлыч болза, ишти ки-зу-шымары курут боолза, чараш чүүлге дүүшес чорук-тур. Утка биле хевир дү-жүп турарга, оңу бис чараш деп санаар бис. «Културлук кижини кичиздеринге ийн кол күш дөштөп болур», уран чүүл база эртем. М. Горь-кийниң мынаар чугаалааны кон